



**NEVŞEHİR
HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ**

TÜRK VERGİ SİSTEMİ

Öğr. Gör. Şeyma DEMİREL



ZİRAİ KAZANÇLAR

Gelir Vergisi Kanunu'nda zirai kazanç; her türlü zirai faaliyetten doğan kazançlar şeklinde tanımlanmıştır.

Zirai Faaliyetin Niteliği

Zirai faaliyet arazide, göl ve nehirde, ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirme, ıslah yollarıyla veya doğrudan tabiattan istifade etmek suretiyle bitki, orman, hayvan, balık ve bunların mahsullerinin üretimini, avlanmasını, avcıları ve yetiştiricileri tarafından muhafazasını, taşınmasını, satılmasını veya bu mahsullerden faydalanılmasını ifade eder.

Domatesten salça, sütten peynir, ayçiçeğinden yağ, üzümünden pekmez elde edilmesi zirai faaliyettir.

Bitki ve hayvan türlerinin bazılarının üretiminin doğrudan arazide yapılmaması zirai faaliyetin niteliğini değiştirmez.

Örneğin; arıcılık, ipek böcekçiliği bir arazi üzerinde yapılmasa bile zirai faaliyet kabul edilir.



ZİRAİ FAALİYETİN SINIRLARI

Zirai ile Ticari Faaliyetin Sınırları

Çiftçiye ait her türlü makine, araç ve aletlerin (traktör, biçerdöver) başka çiftçilerin zirai üretim işlerinde çalıştırılması zirai faaliyettir. Ancak kişinin kendine ait zirai araçları (traktör, biçerdöver) çiftçilik yapmaksızın sadece başka çiftçilerin zirai işlerinde ücret karşılığında çalıştırılması zirai değil, ticari faaliyet olarak kabul edilir.

Balık tutmak zirai faaliyettir. Tuttuğun balığı kendin satarsan zirai faaliyet ancak bunu restoranta satmak ticari faaliyettir.

Zirai Kazançlarla Gayrimenkul Sermaye İradının Sınırı

Zirai faaliyete bilfiil katılmaksızın sadece üründen pay alınması halinde arazi sahibinin kazancı gayrimenkul sermaye iradı olarak kabul edilir.



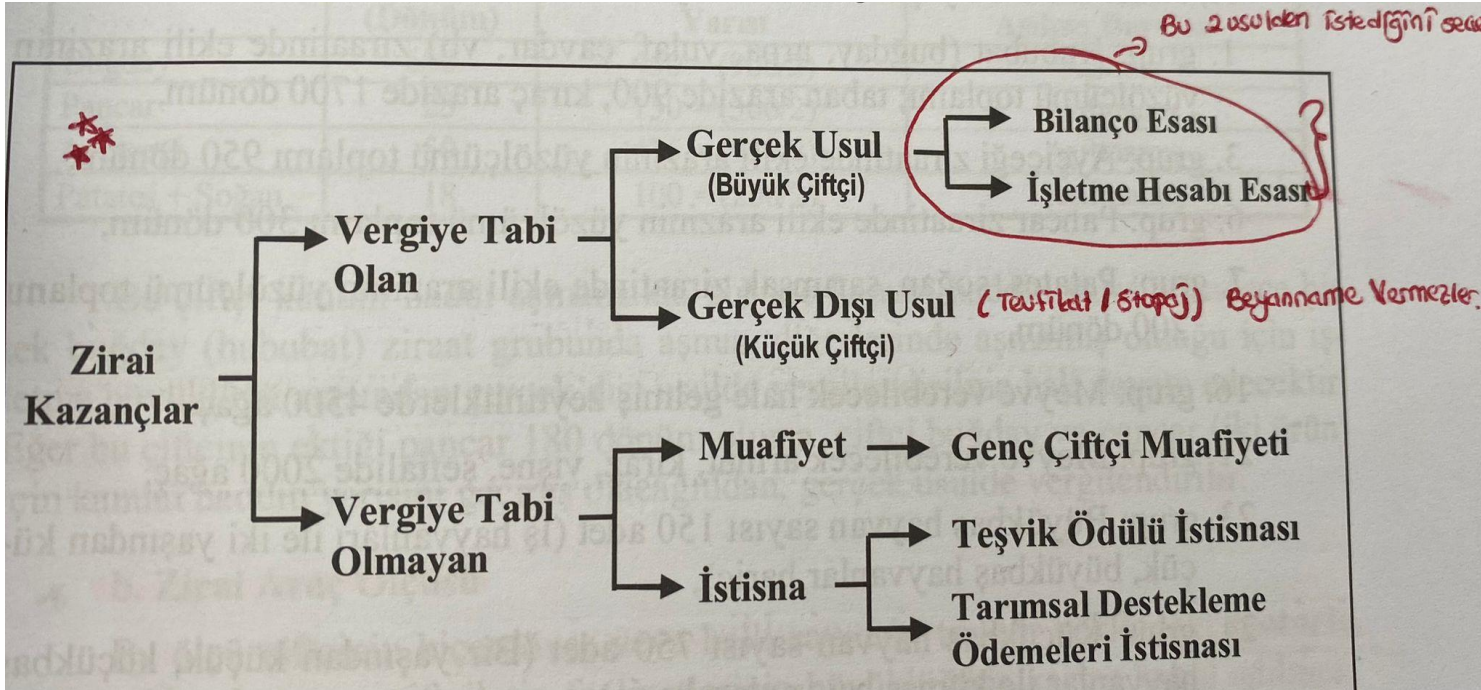
ÇİFTÇİ KAVRAMI

Zirai işletmeleri işleten gerçek kişilere çiftçi denir. Ancak **gerçek kişiler çiftçi** olabilirler. Bu nedenle kolektif ve komandit şirketler zirai faaliyetle uğraşsalar bile çiftçi sayılmazlar ve elde ettikleri kazanç zirai değil, ticari kazançtır.

İSTİSNA! Adi şirket, şirket ortakları çiftçi sayılır. Ortakların elde ettikleri kazançlar zirai kazançtır.

Sermaye şirketleri çiftçi sayılmaz. Sermaye şirketleri birinci sınıf sayılırlar ve elde ettikleri kazanç ticari kazançtır.

ZİRAİ KAZANÇIN TESPİT ŞEKİLLERİ



Zirai kazançların tespiti gerçek usul ve tevkiyat (stopaj) şeklinde ikiye ayrılır.

Gerçek usule tabi çiftçiler bilanço esası veya işletme hesabı esasından istedikleri birini seçebilirler. Ancak bilanço esasını seçerse iki yıl değiştiremez.

Stopaj (kaynakta kesinti) usulünde hayvansal ürünlerde %2 bitkisel ürünlerde %4 stopaj yapılır.



Kanunda belirtilen işletme büyüklüğünü aşan çiftçiler ile bir biçerdövere veya bu mahiyetteki bir motorlu araca veya on yaşına kadar ikiden fazla traktöre sahip olan çiftçilerin kazançları gerçek usulde vergilendirilir.

Kazançları gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçiler bu kazançları için beyanname vermezler. Hasılatları üzerinden tevkifat yapılmak suretiyle vergilendirilirler.



VERGİYE TABİ OLAN ZİRAİ KAZANÇLAR

GERÇEK USUL

Gerçek usule tabi olan bir çiftçi ister bilanço isterse işletme hesabı esasına göre vergilendirilir. Tercih çiftçiye bırakılmıştır.

Kimler Gerçek Usule Tabi?

- İşletme büyüklüğü kanunda yazılı haddi aşanlar,
- Bir biçerdövere veya bu mahiyette motorlu araca sahip olanlar,
- On yaşından küçük ikiden fazla traktöre sahip olanlar.

Çiftçinin gerçek usulde vergilendirilebilmesi için bu koşullardan herhangi birini aşması yeterlidir.



GERÇEK DIŞI USUL (KÜÇÜK ÇİFTÇİ)

Bunlar gerçek usulde vergilendirme şartlarını sağlamayan çiftçilerdir.

Küçük çiftçiler için kanunda öngörülen vergilendirme rejimi çiftçilerin zirai ürünlerini vergi sorumlularına satmaları halinde hasılatları üzerinden yapılacak tevkifat üzerine oturtulmuştur. Bunlar beyanname vermezler ve varsa kendilerinden yapılan tevkifat dışında bir vergi yükü ile karşılaşmazlar.

Çiftçilerin zirai ürünlerini vergi sorumlusu olmayanlara satması halinde vergi tevkifatı yapılması söz konusu olmayacaktır. Gerçek dışı usulde çiftçi beyanname vermeyeceğinden ödeyeceği vergisi bulunmayacaktır.



ÖRNEK: Birinci sınıf tüccar olan kokoreççi Salih Usta, vergiden muaf Çoban Halil'den tanesi 20 TL'den 70 adet koyun bağırsağı almıştır. Çoban Halil'in eline geçecek gerçek tutar nedir?



Cevap:

1.Sınıf Tüccar Osman stopaj yapmak zorundadır.

$$70 * 20 = 1400 \text{ TL}$$

1.sınıf tüccar olması nedeniyle %2 (hayvansal ürün) stopaj yapacaktır.

1400 * 0.02 = 28 TL yaptığı bu kesintiyi müstahsil makbuzu ile belgelendirecektir.

Net ele geçen tutar: 1400 – 28 = 1372 TL



ÖRNEK: Basit usule tabi manav İsmail, çiftçi Hasan'dan kilosu 1 TL'den 2 ton patates satın almıştır.

Stopaj yapılacak mıdır?

Düzenlenecek belge nedir?



Cevap:

Basit usulde vergilendirilenlerin STOPAJ YAPMA YÜKÜMLÜLÜKLERİ YOKTUR!

Bu nedenle BELGE DÜZENLEMEZLER.

1 kg: 1 TL

2 ton: 2000 TL



ZİRAİ KAZANÇLARDA MUAFLIK VE İSTİSNALAR

1) GENÇ ÇİFTÇİ İSTİSNASI

Zirai faaliyeti nedeniyle adlarına ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis olunan ve mükellefiyet başlangıç tarihi itibariyle **29 yaşını doldurmamış** tam mükellef gerçek kişilerin, faaliyete başladıkları takvim yılından itibaren **üç vergilendirme dönemi boyunca** elde ettikleri bu kazançlarının **330.000 TL'ye** kadar olan kısmı vergiden muaftır.

Genç Çiftçi İstisnası Şartları

- İşe başlamanın kanuni süresi içinde bildirilmiş olması,
- Kendi işinde bilfiil çalışılması veya işin kendisi tarafından sevk ve idare edilmesi,
- Faaliyetin adi ortaklık veya şahıs şirketi bünyesinde yapılması halinde tüm ortakların işe başlama tarihi itibariyle bu maddedeki şartları taşıması,
- İşletmenin eş ve üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımlarından devralınmamış olması,
- Mevcut bir işletmeye veya mesleki faaliyet sonradan ortak olunmaması



2) TEŞVİK ÖDÜLÜ İSTİSNASI

Tarımı, hayvan yetiştirilmesini ve ülke bakımından faydalı olan diğer işleri ve faaliyetleri teşvik amacıyla verilen ödüller vergi dışında tutulmuştur.

3) TARIMSAL DESTEKLEME ÖDEMELERİ İSTİSNASI

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan tarımsal destekleme ödemeleri gelir vergisinden istisnadır.



SERBEST MESLEK KAZANÇLARI

Serbest Meslek Kazancının Niteliği ve Kapsamı

Serbest meslek faaliyeti, sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye ve ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işveren tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır.

Serbest meslek faaliyetini meslek halinde yerine getirenlere **serbest meslek erbabı** denir.

Serbest meslek erbabının bu faaliyetinin yanı sıra başka faaliyetleri de icra etmesi, onun serbest meslek erbabı sıfatını zedelemeyiz.

ÖNEMLİ! Kendisi serbest meslek erbabı olmadığı halde serbest meslek erbabına imkanlar sağlayanlar onların kazançlarından pay alırsa serbest meslek kazancı elde etmiş sayılırlar.



SERBEST MESLEK FAALİYETİNİN ÖZELLİKLERİ

- **Faaliyetin sermayeden çok mesleki bilgi ve uzmanlığa dayanması**
- **Faaliyetin bağımsız şekilde icra edilmesi**
- **Sermaye unsuru ikinci plandadır.**
- **Faaliyetin devamlılık göstermesidir.**



Faaliyetin sürekli yapıldığının göstergeleri;

- Muayenehane, atölye gibi özel bir **iş yeri açmak**
- Çalışılan yere **tabela, levha** gibi mesleki faaliyette bulunduğu dair alametler asmak
- **Mesleki kuruluşlara kayıt olmak**
- Mesleki faaliyette bulunduğunu gösteren **ilanlar yapmak.**



Mutlak Olarak Serbest Meslek Kazancı Sayılan Faaliyetler

- Tahkim (arabuluculuk) işleri dolayısıyla hakemlerin aldıkları bedeller,
- Serbest meslek faaliyetinin kolektif, adi komandit ve adi şirketler tarafından yapılması,
- Gümrük komisyoncuları,
- Noterler,
- Serbest meslek erbabını bir araya getirip kazançtan pay alanlar,
- Telif haklarından sahibi veya kanuni mirasçıların elde ettiği gelirler.

SERBEST MESLEK KAZANCININ TESPİT ŞEKİLLERİ





1) GERÇEK USUL

Gerçek Usule Tabi Olanlar

- | | |
|--|--------------------------------|
| • Avukatlar | Doktorlar |
| • Mimarlar ve Mühendisler | Mali Müşavirler |
| • Veteriner Hekimler | Diş Hekimleri |
| • Borsa Ajan ve Acenteleri | Gümrük Müşavirleri |
| • Mankenler | Noterler |
| • Ebe | Sünnetçi |
| • Arzuhalci | Konser Veren Müzik Sanatçıları |
| • Tüccarlar ve Serbest Meslek Erbabının Ticari ve Mesleki İşlerini Takip Edenler | |

Bu kişiler serbest meslek kazançlarını **serbest meslek kazanç defteri** tutmak suretiyle hesaplarlar.



Serbest meslek kazancı bir hesap dönemi içinde serbest meslek faaliyeti karşılığı olarak elde edilen gayrisafi hasılatтан bu faaliyetler dolayısıyla yapılan giderler indirildikten sonra geriye kalan farktır.

Gerçek Usul: Hasılat – Giderler

Serbest meslek kazancı elde eden mükellefler defter-beyan sistemine kayıtlı oldukları için kayıtları elektronik ortamda tutmaları gerekmektedir.

Serbest meslek erbapları, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için **Serbest Meslek Makbuzu** düzenlemek zorundadır.

ÖNEMLİ! Serbest meslek kazancının elde edilmesinde tahsil esası geçerli olduğundan tahsilat hangi yılda yapılmışsa o dönemin kazancı sayılır.



ÖNEMLİ! Serbest meslek kazancının elde edilmesinde tahsil esası geçerli olduğundan tahsilat hangi yılda yapılmışsa o dönemin kazancı sayılır.

Tahsilatın geçmiş ya da gelecek yıllara ait olması durumu etkilemez.

Örneğin; serbest çalışan bir avukatın 5.000 TL vekalet ücreti karşılığı anlaştığı davanın 2.000 TL'lik kısmını hizmetin yapıldığı 2021 yılında, kalan 3.000 TL'lik kısmını 2022 yılında aldığını kabul edelim. Bu durumda avukat tahsilatı nasıl gösterir?

Avukat 2021 kayıtlarında 2.000 TL, 2022 yılı kayıtlarında ise 3.000 TL'yi hasılat göstermek durumundadır.



Serbest Meslek Kazancı Tespit Edilirken İndirilecek Giderler

- **Mesleki kazancın elde edilmesi ve idame edilmesi için ödenen genel giderler,**
- **Hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müstemilatındaki iâşe ve ibadete giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı ile demirbaş giyim giderleri,**
- **Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar,**
- **Mesleki faaliyetle ilgili seyahat ve ikamet giderleri,**



- **Kiralanın veya envantere dahil olan ve işte kullanılan taşıtların giderleri,**
- **Alınan mesleki yayınlar için ödenen bedeller,**
- **Mesleki faaliyetin ifası için ödenen mal ve hizmet alım bedelleri,**
- **Mesleki kazancın elde edilmesi için ödenen meslek, ilan ve reklam vergileri ile iş yeriyle ilgili vergi, resim ve harçlar,**
- **Mesleki faaliyetle ilgili olarak ödenen tazminatlar**



ÖNEMLİ!!

İşletmeye kayıtlı olsa bile binek otomobiller için ödenen MTV indirilemez.

Genel Giderler

Genel giderler içine aydınlatma, su, ısınma giderleri, telefon giderleri, kırtasiye giderleri, personel ücretleri, işle ilgili ilan ve reklam vergileri gider olarak yazılacaktır.

Kira ile tutulan işyerinin bir kısmının aynı zamanda ikametgah olarak kullanılması durumunda; kira giderlerinin **tamamı ile elektrik, su, doğalgaz gibi giderlerin **yarısı** gider olarak yazılır.**

Örneğin; Doktor Şeyma kira ile oturduğu dairenin bir odasını muayenehane olarak kullanmaktadır. İlgili yılda muayenehane için 60.000 TL kira, 26.000 TL ısıtma, aydınlatma ve su için ödeme yapsın. Bu durumda kazançtan indirilebileceği tutar nedir?

Serbest meslek erbabı yanında çalıştırdığı eşine, ve küçük çocuklarına ödediği ücretleri de gider olarak yazabilir.



Kira Giderleri

İş yeri kira bedelleriyle ilgili özel bir düzenleme yapılmıştır.

Serbest meslek faaliyetinin yürütüldüğü büro, muayenehane, yazıhane, oda veya ev ile tutulmuşsa kira bedelleri gider olarak yazılabilir.

Kiranın ait olduğu dönem ile ödendiği dönem arasında bir farklılık varsa kira bedeli ödendiği yıl için gider yazılır.

Örneğin; bir mali müşavirin yıllık 12.000 TL'den olmak üzere 2020, 2021, 2022 yıllarına ait üç yıllık kira bedeli olan toplam 36.000 TL'yi 2020 yılında peşin ödediğini kabul edelim. Bu durumda 36.000 TL'nin tamamı 2020 yılı için gider yazılacaktır.

Kira ile tutulan iş yerinin bir kısmının aynı zamanda ikametgah olarak kullanılması durumunda kiranın tamamı gider yazılır.



Taşıt Giderleri

Serbest meslek işletmesinin envanterine kayıtlı veya kiralanan taşıtların (binek otomobiller dahil) işte kullanılmaları halinde birden fazla olsalar bile, bunlar için yapılan sigorta, yakıt, yedek parça ve tamirat giderleri hasılatтан düşebilecektir.

Ancak envantere kayıtlı olsa bile binek otomobiller için ödenen MTV gider olarak indirilemez.

Binek otomobillere ilişkin giderlerin **en fazla %70'i** gider olarak yazılır.

Faaliyette Kullanılan İktisadi Kıymetlerin Amortismanı

Serbest meslek işletmesine kayıtlı olan iktisadi kıymetler için normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırabileceklerdir.



Safi Kazancın Tespitinde Gider Kabul Edilmeyen Ödemeler

- **Serbest meslek erbabınca her türlü kamusal para cezaları ve vergi cezalarıyla, işlenen suçlar nedeniyle ödenen tazminatlar,**
- **Vergi gecikme zamları ve faizleri**
- **Serbest meslek erbabının işletmeye kaydettiği binek otomobillere ait MTV**



2) GÖTÜRÜ GİDER USULU

Dar mükelleflerden, hasılatlarını biletler tahsil edenlerin, istemeleri halinde giderleri götürü gider olarak belirleyebilirler.

Biletle girilen yerlerde faaliyette bulunan dar mükellefiyete tabi serbest meslek erbapları diledikleri takdirde **bilet bedelleri tutarından bu bedellere dahil resimler düşüldükten sonra kalan miktarın yarısı** safi kazanç sayılmak suretiyle vergilendirilirler.

Serbest Meslek Kazancı: Bilet Bedelleri Toplamı – (Vergi ve Resimler) / 2



Örnek: Rihanna Denizli’de konser verdi. Bilet bedelleri toplamı 500.000 TL’dir. Bu konser için 100.000 TL resim ödenmiştir ve işle ilgili olarak 50.000 TL ulaşım gideri vardır. Vergiye tabi kazancı (safi kazancı) bulunuz?



Cevap: Rihanna bilet bedeli: $500.000 - 100.000 / 2$

Brüt Kazanç: 200.000 TL

Vergiye Tabi Kazanç: $200.000 - 50.000 = 150.000$ TL



SERBEST MESLEK KAZANÇLARINDA MUAFİYET VE İSTİSNALAR

1) EBE, ARZUHALCI VB. MUAFLIĞI

Meslek itibariyle muaflık kapsamına girebilmek için iki duruma bağlanmıştır. Bunlar:

- Mesleklerin belirli sınırlar içinde icrası,
- Bu mesleklerin küçük yerleşim yerlerinde yapılmasıdır.

Muaflıktan yararlanabilecek meslekler; ebelik, arzuhalcilik, sünnetçilik, sağlık memurluğu ve rehberliktir.



2) GENÇ MESLEK ERBABI İSTİSNASI

Serbest meslek faaliyeti nedeniyle adlarına ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis olunan ve mükellefiyet başlangıç tarihi itibarıyla **29 yaşını doldurmamış** tam mükellef gerçek kişilerin, faaliyete başladıkları takvim yılından itibaren **üç vergilendirme dönemi boyunca** elde ettikleri bu kazançlarının **330.000 TL'ye** kadar olan kısmı vergiden muaftır.

Genç Meslek Erbabı İstisnası Şartları

- İşe başlamanın kanuni süresi içinde bildirilmiş olması,
- Kendi işinde bilfiil çalışılması veya işin kendisi tarafından sevk ve idare edilmesi,
- Faaliyetin adi ortaklık veya şahıs şirketi bünyesinde yapılması halinde tüm ortakların işe başlama tarihi itibarıyla bu maddedeki şartları taşıması,
- İşletmenin eş ve üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımlarından devralınmamış olması,
- Mevcut bir işletmeye veya mesleki faaliyet sonradan ortak olunmaması



3) TELİF KAZANÇLARI İSTİSNASI

Telif hakları, fikir ve sanat ürünü ortaya konan eserler üzerinde sahibinin haklarını ifade eder.

Bu haklara mesleki kazançlar içinde tevkifat dışında bir vergi yükü gerilmemiştir.

Telif kazançları vergiden istisna edilmiştir.

İstisnadan Yararlanabilmek İçin Şartlar;

- İstisnadan yazar, heykeltıraş, hattat, ressam, bestekar, mucitlerin **kendileri** ve **kanuni mirasçıları** yararlanabilir.
- Telif konusu olan eserin, şiir, hikaye, roman, makale, bilimsel araştırma, karikatür, fotoğraf, film, video, radyo ve televizyon senaryo ve oyunu gibi nitelikte olması gerekir.
- Eserlerin satılması veya kiralanması yoluyla gelir elde edilmesi gerekir.



4) SERGİ PANAYIR İSTİSNASI

Dar mükellefiyete tabi olanların açılan sergi ve panayirlarda yaptıkları serbest meslek faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar gelir vergisinden istisnadır.

5) TEŞVİK ÖDÜLÜ İSTİSNASI

İlim, fen ve güzel sanatların gelişmesini teşvik amacıyla serbest meslek erbaplarına verilen ödüllerin miktarları ne olursa olsun vergiden istisna edilmiştir.



SERBEST MESLEK KAZANÇLARINDA TEVKİFAT

Vergi sorumluları faaliyetleriyle ilgili olarak serbest meslek erbabına yaptırdıkları işler dolayısıyla yapacakları ödemelerden gayrisafi tutar üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapmak zorundadırlar.

- **Telif Ödemelerinden %17**
- **Diğer Serbest Meslek Ödemelerinden %20 kesinti yapılır.**

Örnek: Şeyma DEMİREL, yazmış olduğu İçimizdeki Vergi isimli kitabını 75.000 TL karşılığında Tual LTD. ŞTİ. 'ye satmıştır. Şeyma'nın eline ne kadar geçer?



Cevap: Telif kazancı olduğu için %17 stopaj yapılacaktır.

$$75.000 * \%17 = 12750$$

$$75.000 - 12750 = 62250$$